Oslo

Arbeid med informasjonssikkerhet i Oslo kommune

DigDir – NIFS møte
November 2021

Åsmund Skomedal
Fagsjef informasjonssikkerhet

asmund.skomedal@byr.oslo.kommune.no

Tema

- Organisering og målsetninger
- (Overordnet) styringssystem og rapportering
- Roller og koordinatorer
- Kurs og veiledere
- Nettverk og møteplasser

Organisasjon

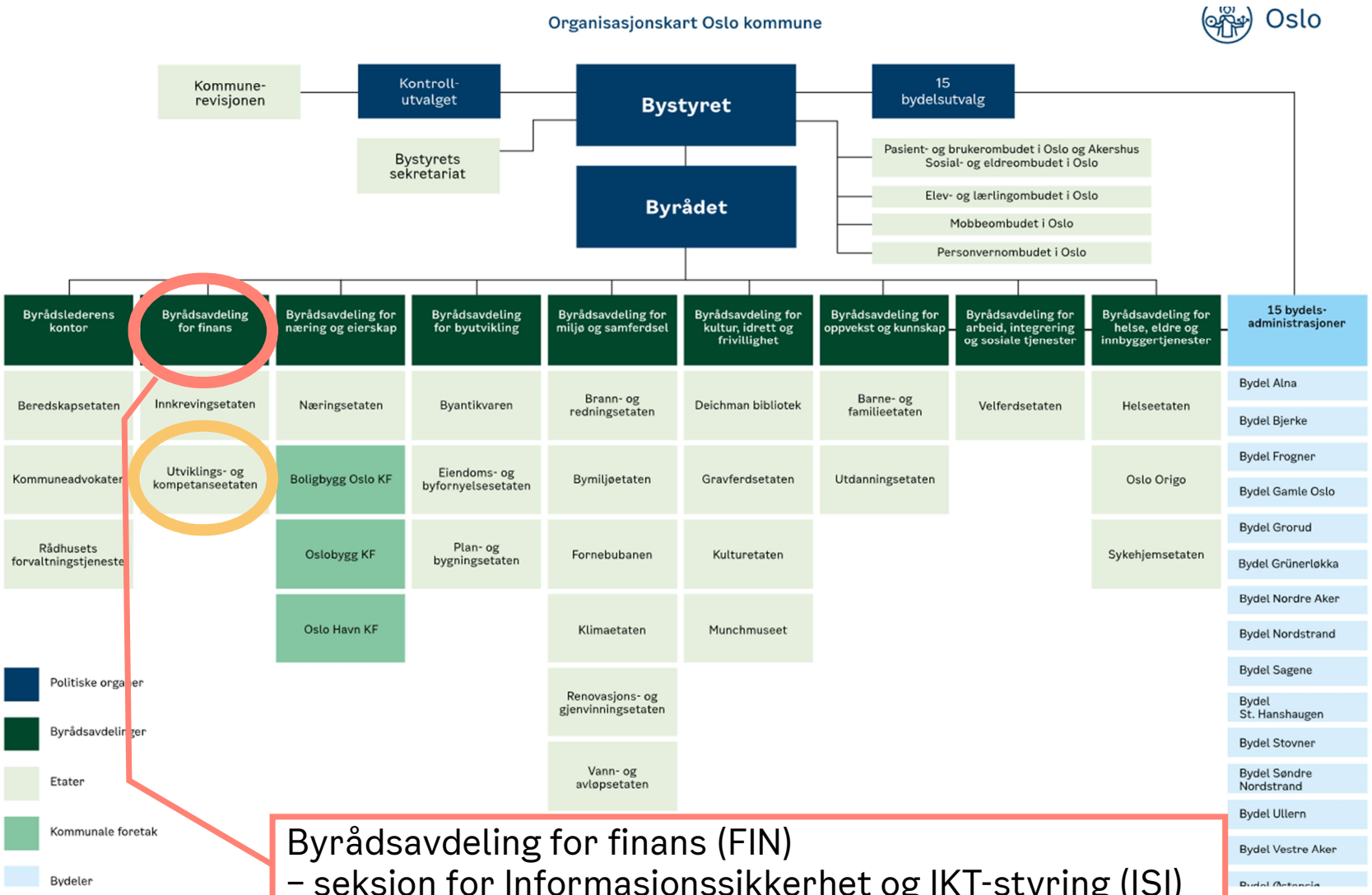

Byrådsavdeling for finans (FIN)
– seksjon for Informasjonssikkerhet og IKT-styring (ISI)

ISI – aktiviteter

- Strategisk arbeid
  - Digitaliseringsstrategi
  - Som inkluder en informasjonssikkerhetsstrategi
- Overordnet styring – «konsernperspektivet»
  - Organisering og risikostyring
  - Styringsmodell for hver enkelt virksomhet (ISMS)
- Operativ styring - Utviklings- og kompetanse etaten (UKE)
  - Felles IKT-plattform
  - Felles fagsystemer
- Standardisering
- Veiledere og maler
- Kompetanseheving

Arbeid med harmonisering

	Styring				Etter-levelse	Felles løsninger	
Aktivitet	**ISMS**	**Årlig rapp.**	**ROS**	**Roller**	**DPIA**	**Plattform**	**Fagsystem**
Standardisere	Pågår	VE; egen-erklæring	De facto mal	Koordinatorer	De facto mal	Pålogging & brukertilgang	O365, arkiv, HR ++
Veilede	Planlagt	Maler	Maler	Rollekort	Om malen	Intranett	Intranett
Holde kurs	Eksterne	-	3-4 årlig	-	Flere årlig	-	O365 ++
Nettverk / Forum	-	Forum Q2	Forum orientering	Forum orientering	Nettverk og koordinering	Arkitektur forum	* forum

- ISMS - Styringsrammeverk for informasjonssikkerhet
- VE - Virksomhetsleders egenerklæring
- ROS – Risiko og sårbarhet
- DPIA - Data Privacy Impact Assessment

Overordnet styringssystem (planlagt)

Fritt etter ISO 27014

Overbygging på tvers av alle sektorene

- Organisering; basert på ISO 27014 og rollene til
  - Byrådsavdeling for finans (FIN)
  - Øvrige Byrådsavdelinger
  - Virksomhetene
- Risikostyring
- Balansere flere hensyn
  - Risikobildet må være helhetlig og forstått
  - Dynamikk i styring og prioritering på tvers
  - Virksomhetene (etater, bydeler, …) skal i en parlamentarisk styringsmodell har betydelig frihet

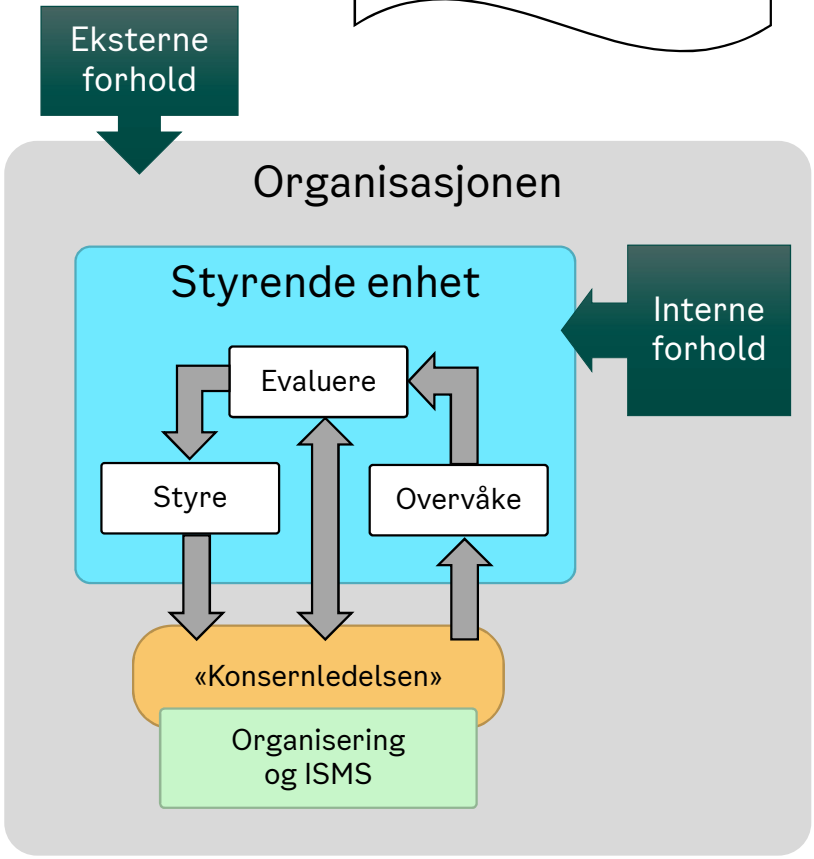

Overordnet styringssystem (2)

- Overbygging på tvers av alle byrådsavdelingene
- Serie med standarder for ulike ISO-27k «domener» Minimumskrav til virksomhetenes «SoA»
  - Forvaltning av aktiva
  - Hendelseshåndtering
  - Aksesskontroll, …
- Veiledere til de enkelte standardene
- Virksomhetene er selv ansvarlige for å etablere og å etterleve egne
  - Styringssystemer
  - Sikkerhetsrutiner og prosedyrer

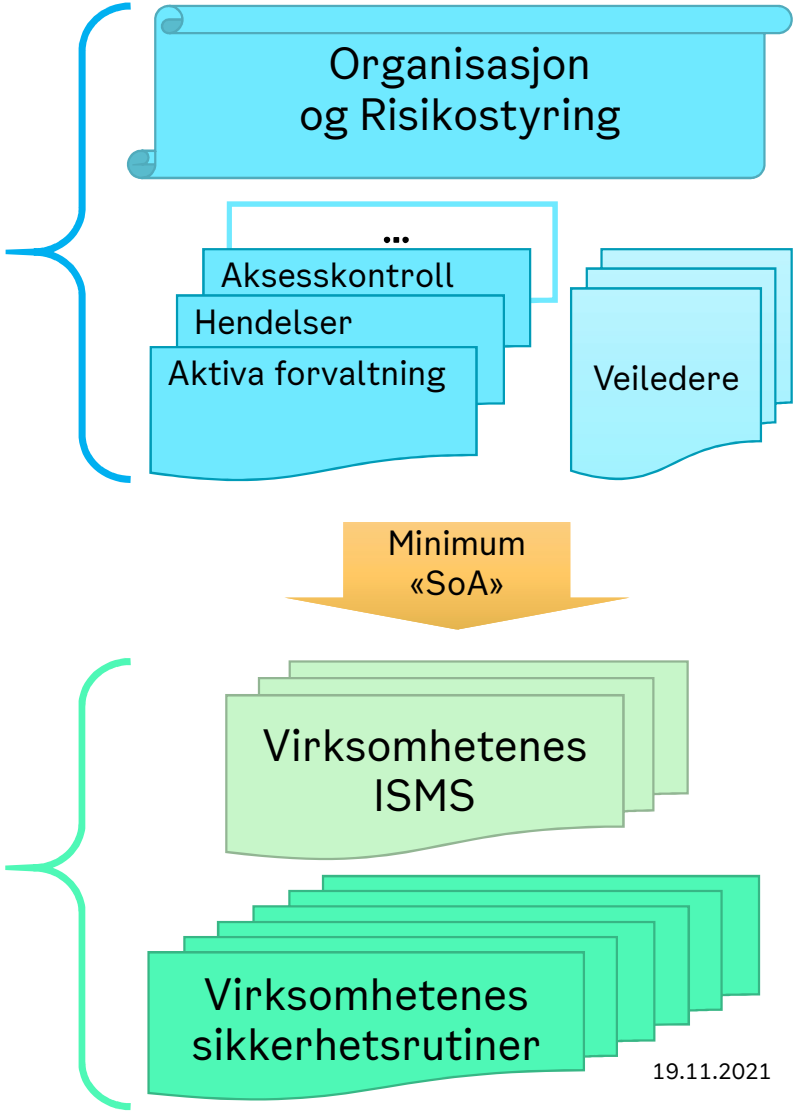

Årlig rapportering

- Virksomhetsleders Egenerklæring (VE)
  - Virksomhetsledere -> Byrådsavdelingene

  Aggregert for hver sektor
  - Byrådsavdelingene -> Byrådsavdeling for Finans (FIN)
  - Byrådsavdeling for Finans -> Byrådet (vanligvis)

    Rapporterer status og vesentlige endringer fra tidligere år
- Noen «målepunkter»
  - Er akseptabel risiko definert i sektor/virksomhet?
  - Er det etablert system for internkontroll?
  - Er informasjonsverdier kartlagt og verdivurdert?
  - Hvor mange sytemeierskap og hvor mange ROS-vurderinger?
  - Hvor mange avvik er meldt til datatilsynet?

	Styring				Etter-levelse	Felles løsninger	
Aktivitet	ISMS	Årlig rapp.	ROS	Roller	DPIA	Plattform	Fagsystem
Standardisere	Pågår	LG/VE	De facto mal	oordinatorer	De facto mal	Pålogging & brukertilgang	O365, arkiv, HR ++
Veilede	Planlagt	Maler	Maler	Rollekort	Om malen	Intranett	Intranett
Holde kurs	Eksterne	-	3-4 årlig	-	Flere årlig	-	O365 ++
Nettverk / Forum	-	Forum Q2	Forum orientering	Forum orientering	Nettverk og koordinering	Arkitektur forum	* forum

Rollekort ~linjeorganisasjon for sikkerhet

- Fra 2019; noen nye og noen revidert i år
  - Kommunaldirektør
  - Virksomhetsleder
  - Informasjonssikkerhetskoordinator (ny)
  - Personvernkoordinator (ny)
  - Systemeier
  - Systemforvalter

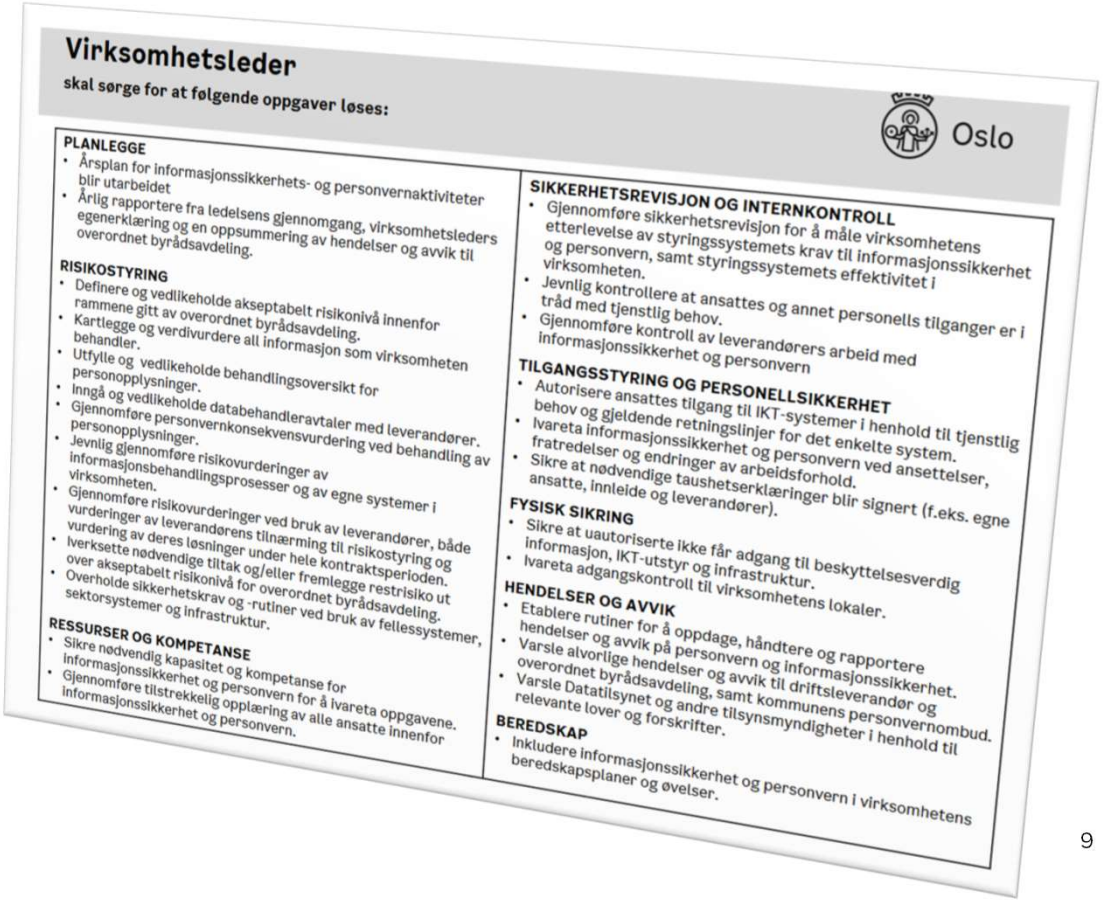

Virksomhetsleder

skal sørge for at følgende oppgaver løses:

Oslo

PLANLEGGE
- Årsplan for informasjonssikkerhets- og personvernaktiviteter blir utarbeidet
- Årlig rapportere fra ledelsens gjennomgang, virksomhetsleders egenerklæring og en oppsummering av hendelser og avvik til overordnet byrådsavdeling.

RISIKOSTYRING
- Definere og vedlikeholde akseptabelt risikonivå innenfor rammene gitt av overordnet byrådsavdeling.
- Kartlegge og verdivurdere all informasjon som virksomheten behandler.
- Utfylle og vedlikeholde behandlingsoversikt for personopplysninger.
- Inngå og vedlikeholde databehandleravtaler med leverandører.
- Gjennomføre personvernkonsekvensvurdering ved behandling av personopplysninger.
- Jevnlig gjennomføre risikovurderinger av informasjonsbehandlingsprosesser og av egne systemer i virksomheten.
- Gjennomføre risikovurderinger ved bruk av leverandører, både vurderinger av leverandørens tilnærming til risikostyring og vurdering av deres løsninger under hele kontraktsperioden.
- Iverksette nødvendige tiltak og/eller fremlegge restrisiko ut over akseptabelt risikonivå for overordnet byrådsavdeling.
- Overholde sikkerhetskrav og -rutiner ved bruk av fellessystemer, sektorsystemer og infrastruktur.

RESSURSER OG KOMPETANSE
- Sikre nødvendig kapasitet og kompetanse for informasjonssikkerhet og personvern for å ivareta oppgavene.
- Gjennomføre tilstrekkelig opplæring av alle ansatte innenfor informasjonssikkerhet og personvern.

SIKKERHETSREVISJON OG INTERNKONTROLL
- Gjennomføre sikkerhetsrevisjon for å måle virksomhetens etterlevelse av styringssystemets krav til informasjonssikkerhet og personvern, samt styringssystemets effektivitet i virksomheten.
- Jevnlig kontrollere at ansattes og annet personells tilganger er i tråd med tjenstlig behov.
- Gjennomføre kontroll av leverandørers arbeid med informasjonssikkerhet og personvern

TILGANGSSTYRING OG PERSONELLSIKKERHET
- Autorisere ansattes tilgang til IKT-systemer i henhold til tjenstlig behov og gjeldende retningslinjer for det enkelte system.
- Ivareta informasjonssikkerhet og personvern ved ansettelser, fratredelser og endringer av arbeidsforhold.
- Sikre at nødvendige taushetserklæringer blir signert (f.eks. egne ansatte, innleide og leverandører).

FYSISK SIKRING
- Sikre at uautoriserte ikke får adgang til beskyttelsesverdig informasjon, IKT-utstyr og infrastruktur.
- Ivareta adgangskontroll til virksomhetens lokaler.

HENDELSER OG AVVIK
- Etablere rutiner for å oppdage, håndtere og rapportere hendelser og avvik på personvern og informasjonssikkerhet.
- Varsle alvorlige hendelser og avvik til driftsleverandør og overordnet byrådsavdeling, samt kommunens personvernombud.
- Varsle Datatilsynet og andre tilsynsmyndigheter i henhold til relevante lover og forskrifter.

BEREDSKAP
- Inkludere informasjonssikkerhet og personvern i virksomhetens beredskapsplaner og øvelser.

Oslo | Felles intranett for Oslo kommune

Hovedside | Informasjonssikkerhet og personvern | Styrende dokumenter og styringssystem | Styringssystem og internkontroll | Roller og ansvar

Om rollekortene

Rollekortene er utarbeidet for å gjøre det enklere for deg som ansatt i Oslo kommune å sette deg inn i ansvar og oppgaver innenfor informasjonssikkerhet og personvern, knyttet til rollene dine.

- Rollekortene er **veiledninger**, basert på styrende dokumenter i Oslo kommune og anerkjent praksis på fagområdene. Det er ikke obligatorisk å ta i bruk rollekortene, med mindre dette er besluttet i den enkelte sektor/virksomhet
- Rollekortene beskriver **typiske oppgaver** for informasjonssikkerhet og/eller personvern som tilligger ulike roller. Oppgavene kan tilpasses den enkelte virksomhet, med mindre annet er bestemt.
- Informasjonssikkerhet- og personvern**koordinator er obligatoriske** roller

Aktivitet	ISMS	Årlig rapp.	ROS	Roller	DPIA	Plattform	Fagsystem
	Styring				Etter-levelse	Felles løsninger	
Standardisere	Pågår	LG/VE	De facto mal	oordinatorer	De facto mal	Pålogging & brukertilgang	O365, arkiv, HR ++
Veilede	Planlagt	Maler	Maler	Rollekort	Om malen	Intranett	Intranett
Holde kurs	Eksterne	-	3-4 årlig	-	Flere årlig	-	O365 ++
Nettverk / Forum	-	Forum Q2	Forum orientering	Forum orientering	Nettverk og koordinering	Arkitektur forum	* forum

Risikovurderinger – felles ressurser

Veileder for risikovurdering av informasjonssikkerhet

Risikonivå	Beskrivelse	Kriterier for å akseptere risiko
Lav	Tiltak er ikke nødvendig	Risiko kan aksepteres uten å lete etter eller vurdere nytten av flere tiltak. Tiltak kan allikevel vurderes dersom de er kostnadseffektive. **Risikoen kan aksepteres av ledere på alle beslutningsnivå.**
Middels	Tiltak skal vurderes. Risiko må følges opp.	Det er gjennomført et systematisk arbeid for å identifisere tiltak. Alternativ risikohåndtering er mindre effektiv, gir høyere risiko på andre områder, og/eller er dyrere. **Risikoen kan aksepteres av systemeier eller virksomhetsleder.**
Høy	Tiltak skal iverksettes snarest.	Det er gjennomført et systematisk og grundig arbeid for å identifisere risikoreduserende tiltak. Alternativ risikohåndtering er svært uhensiktsmessig, gir høyere risiko på dette eller andre områder, eller er svært kostbar. **Risikoen kan kun aksepteres av virksomhetsleder og skal rapporteres til overordnet byrådsavdeling.**

Akseptkriterier

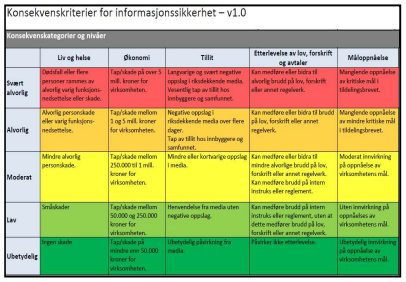

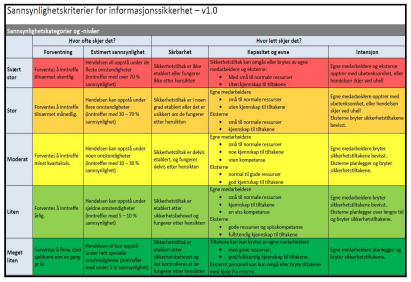

Konsekvens- og sannsynlighetskriterier

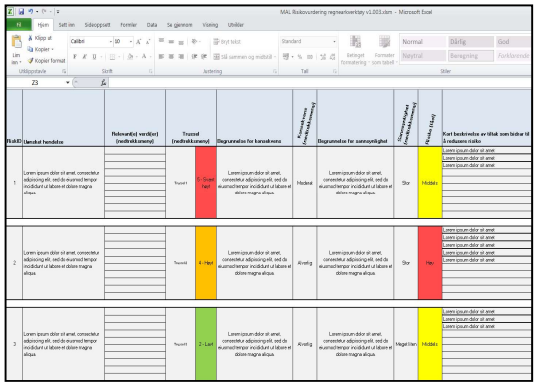

Regneark for risikovurdering

Mal for sluttrapport

Personvernvurdering og DPIA

- mal og veileder

1 Start med innledende vurdering av personvernet til den registrerte

Vurdering av om risikoen for den registrerte er **lav/middels** eller **høy**

A Personvernkonsekvens-vurdering ved lav/middels risiko (PLM)

A ELLER B

B Personvernkonsekvens-vurdering ved høy risiko

(DPIA – Data Protection Impact Assessment)

Har behandlingen av personopplysninger behandlingsgrunnlag i GDPR? *[For å finne riktig behandlingsgrunnlag, se Veileder om behandlingsgrunnlag]*	
Behandlingsgrunnlag for alminnelige personopplysninger etter GDPR art. 6	**Behandlingsgrunnlag for særlige kategorier personopplysninger etter GDPR art. 9**
☐ a. Samtykke	☐ a. Samtykke
☐ b. Avtale	☐ b. Forpliktelser og rettigheter for den behandlingsansvarlige eller den registrerte på området arbeidsrett, trygderett og sosialrett. *[Dette behandlingsgrunnlaget vil kreve supplerende rettsgrunnlag.]*
☐ c. Rettslig forpliktelse *[Dette behandlingsgrunnlaget vil kreve supplerende rettsgrunnlag.]*	☐ c. Vitale interesser til den registrerte eller en annen fysisk person, dersom samtykke ikke kan gis
☐ d. Vitale interesser til den registrerte eller en annen fysisk person	☐ d. Behandlingen utføres av en stiftelse, sammenslutning eller et annet ideelt organ hvis mål er av politisk, religiøs eller fagforeningsmessig art
☐ e. Allmenhetens interesse eller utøvelse av offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt.	☐ e. Behandlingen gjelder personopplysninger som det er åpenbart at den registrerte har offentliggjort

Skytjenester – en veileder for IaaS & PaaS

- Formålet er å bidra til å sikre at det ikke tas i bruk infrastruktur eller plattform i skyen *som medfører uakseptabel risiko* for kommunens virksomhet når det gjelder informasjonssikkerhet og personvern
- Veilederen fokuserer på disse særskilte vurderingene som må gjøres for skytjenester
- Primært om oppgaver som bør eller må utføres i **vurderingsprosessen** rundt etablering av infrastruktur og plattform i sky

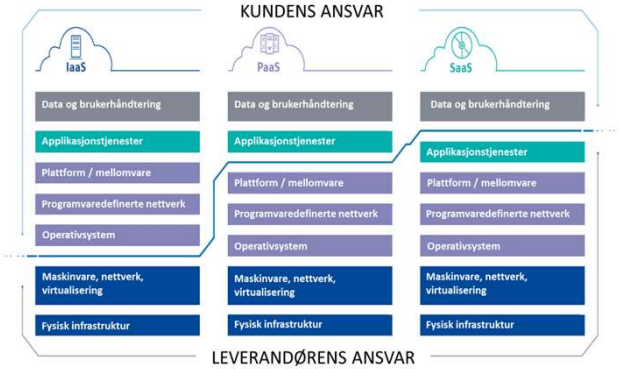

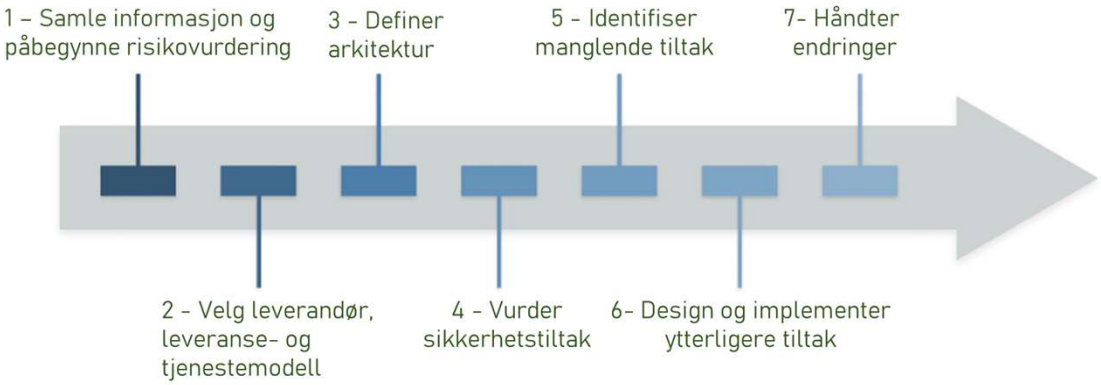

Information Security Forums rapport «Using Cloud Services Securely»)

	Styring				Etter-levelse	Felles løsninger	
Aktivitet	ISMS	Årlig rapp.	ROS	Roller	DPIA	Plattform	Fagsystem
Standardisere	Pågår	LG/VE	De facto mal	Koordinatorer	De facto mal	Pålogging & brukertilgang	O365, arkiv, HR ++
Holde kurs	Eksterne	-	3-4 årlig	-	Flere årlig	-	O365 ++
Nettverk / Forum	-	Forum Q2	Forum orientering	Forum orientering	Nettverk og koordinering	Arkitektur forum	* forum

Kompetanseheving og nettverk

- ROS kurs - 3-4 heldagskurs i året med 30-40 deltagere
  - teori – trussel-scenarier, sårbarheter, sannsynlighet, verdivurdering, tiltak
  - og praksis – case-studie med bruk av felles ROS ressurser Verktøy, veileder, maler
- DPIA kurs - under planlegging
- «Forum» (kvartalsvis)
  - Informasjonssikkerhet og personvern: primært rettet mot koordinatorene
  - Arkitekturforum: primært rettet mot systemeiere og plattformer
- Sikkerhetsmåneden
- E-læringer og anti-phishing program

	Styring				Etter-levelse	Felles løsninger	
Aktivitet	ISMS	Årlig rapp.	ROS	Roller	DPIA	Plattform	Fagsystem
Standardisere	Pågår	LG/VE	De facto mal	Koordinatorer	De facto mal	Pålogging & brukertilgang	O365, arkiv, HR ++
Holde kurs	Eksterne	-	3-4 årlig	-	Flere årlig	-	O365 ++
Nettverk / Forum	-	Forum Q2	Forum orientering	Forum orientering	Nettverk og koordinering	Arkitektur forum	* forum

ISF International medlemskap (i)

- Aktuelle brukere:
  - Koordinatorer
  - Systemeiere / Systemforvaltere / Superbrukere
  - Utviklingsmiljø
- Relevant for alle som jobber med sensitive oppgaver
  - Saksbehandling internt eller innbyggere

Ressurser innen en rekke områder

- Inkludert i medlemskapet:
  - All dokumentasjon på metoder og verktøy
  - Konferanser, seminarer og opplæringsmateriale
- Noen kurs og konsulenttjenester må betales for

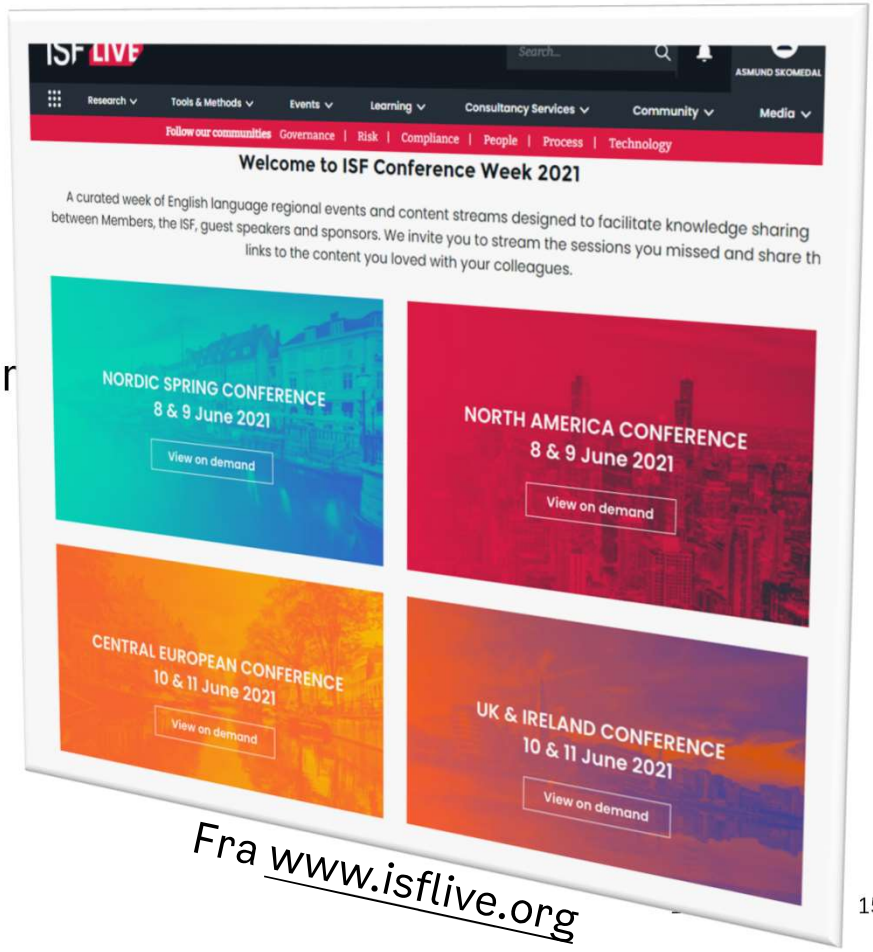

Fra www.isflive.org

Let's be careful out there!
Foto: irpp.org, Creativ